

Jezik zemljiških knjig.

Zakonodajstvo o napravi novih zemljiških knjig ter njih notranji uredbi spada v področje deželnih zborov. V ravno preteklem zasedanji so se deželni zastopi tega svojega prava prav pridno posluževali. V vseh deželnih zborih onih dežel, v katerih bivajo tudi Slovenci, razpravljalo se je o prašanjih, zadevajočih ta predmet. Umestno je toraj, da tudi naš list spregovori o tej zadevi. Podati hočemo kratek posnetek teh obravnav ter povedati o njih svoje mnenje. To pa hočemo storiti stvarno, ter vsa politična ugibanja, ki so se slišala pro et contra, v nemar pustiti, ker politika v tem listu nima mesta.

Razpravam deželnih zborov bil je povod znani ministerski ukaz do sodišč v področji nadsodišča graškega in tržaškega, vsled katerega se morajo vpisi v zemljiške knjige vršiti v tistem jeziku, v katerem se je vložila prošnja ter izdal dotični odlok. Le na Kranjskem, kjer je to, kar ukazuje ministrov ukaz, vže več let v navadi, ni bil ta ukaz povod razpravam v deželnem zboru, ampak tam se je razpravljalo o nameravanej prenareditvi oziroma dopolnitvi § 6. deželnega zakona kranjskega o napravi novih zemljiških knjig. Ker so nazori, kateri so se izraževali pri posvetovanji o tem predlogu, tudi za rešitev prašanj, katera so se razmotrivala v drugih deželnih zborih, precejšnje važnosti, hočemo najpred spregovoriti o tem predmetu.

I.

V deželnem zboru kranjskem predlagal je poslanec Janko Kersnik načrt zakona, po katerem bi se uvrstile v § 6. zakona z dne 25. marca 1874. l. št. 12 dež. zak. za Kranjsko, za besedo „navajati“, besede: „ime dotične katasterske občine v obeh deželnih jezikih, ako je to v rabi, potem . . .“ Utemeljeva je svoj predlog omenjal je, da se v imovinskem listu na Kranjskem napravljenih zemljiških knjig nahaja ime katasterske občine le v nemškem jeziku, prav za prav, da tam tudi nemških imen ni, ampak nahajajo se mnogokrat le slabe prestave slovenskih imen, katere so napravljali pred stoletji oskrbniki nemških grajščakov, ki so nam uvedli spake, kakor: Gesindeldorf za Družinsko Vas, Schweinbüchel za Sinjo Gorico, Rappelgschiess za Račje Selo i. t. d. Če se pomisli, dejal je govornik, da v slovenskih listinah nahajamo le slovenska imena katasterskih občin, da je v zemljejknjižnih zadevah tesna interpretacija, interpretacija ad verbum običajna, je mogoče, da kak prerigo-rozen zemljejknjižni referent prošnjo odbije rekoč: zemljišča, pri katerem se prosi za vpis, ni v zemljiškej knjigi, ker ta pozna katastersko občino le po nemškem svojem imenu, ne tudi po slovenskem. Čujemo, da se je vže izdal tak odlok.

Odsek, kateremu se je izročil Kersnikov načrt v pres-tres in poročanje, bil je gledé potrebe nameravane spremembe tistega mnenja kot predlagatelj. Le gledé formalnosti bil je drugega mnenja, ter je, misleč, da spada v področje eksekutive to ukazati, nasvetoval, naj se pozivlja vlada, da potreбно vkrene, da se pri zemljiških knjigah vojvodine kranjske v napisu imovinskega lista navede ime dotične katasterske občine v obeh deželnih jezikih, kjer je tako ime v navadi.

Temu nasvetu pritrdil je deželni zbor. Razlogi, ki so bili za to merodajni, razvidni so iz poročila, katero je v imenu odsekovem podal deželnemu zboru poročevalec Fr. Višnikar. V tem poročilu beremo med drugim to-le:

„Da spada navajanje imena katasterske občine v no-tranjo uredbo zemljiških knjig, o tem se pač ne more dvo-miti. To ime nahaja se povsod v napisu imovinskega lista

vsake vloge, na katastersko občino zidane so nove zemljiške knjige in od nje dobile so svoje ime. Stare knjige imenovale so se navadno po graščinah, katerim so bila dotična posestva podložna. Ker pa taka razdelitev in taka imena v sedanjem času nimajo več pomena, določilo se je v zakonih vseh, v državnem zboru zastopanih dežel, da se za vsako katastersko občino napravi glavna knjiga, katera se ravno imenuje po dotični občini.

Iz tega sledi, kolikega pomena je katasterska občina pri novih knjigah, katerim je dala svoje ime in je glavna podloga, in da se je že pri sklepanju dotičnih postav mislilo na to, zemljiške knjige spraviti v soglasje s katastrom.

Ta namen izrečen je tudi v 2. odstavku § 6. zakona z dne 25. marca 1874, št. 12 dež. zak. za Kranjsko, kateri vелеva, da se morajo posamežni deli zemljeknjižnega telesa imenovati soglasno s katastrom. Pri imenu občine delati izjemo, ni opravičeno.

Da se mora v zemljeknjižnih vlogah navesti ime dotične občine, je tako ob sebi umevno, da se to v nobenem deželnem zakonu o napravi novih zemljiških knjig ni naravnost izreklo. Samo iz obrazcev, izdanih z izvršilno naredbo, razvidno je, da je na čelu vlog poleg sodnega okraja, vpisati tudi ime katasterske občine. Ravno tako pogrešamo postavna določila o tem, v katerih jezikih je navajati ime okraja in občine, ali napraviti potrebne obrazce.

Ker so se zakon, izvršilna naredba in obrazci razglasili v obeh deželnih jezikih, dalo bi se sklepati, da morajo biti obrazci dvojezični, a dajali so se sodiščem na Kranjskem zgolj nemški obrazci in tako so se tudi vpisovala samo nemška imena občin v knjige. Slovenska imena vpisovala so se le tedaj, ako nemških ni bilo.

Tako postopanje gotovo ni v duhu zakona in v interesu javnih knjig. Splošno pripoznana eminentna važnost zemljiških knjig za kreditni promet, pravno varnost in javnost teh knjig zahtevate, da se iste tako uredé, da se kolikor mogoče izogne vsaki dvombi in napačnemu tolmačenju.

Razun tega je pa tudi uvaževati, da imajo večkrat omenjeni deželni zakon in državna zakona z dne 23. maja

1883, št. 82. in 83. d. z., zlasti namen, zemljiško knjigo spraviti v soglasje s katastrom. Znano je pa, da so pri nas zemljiške knjige zgolj nemške, kataster pa večinoma slovensk. Knjige se tedaj že v prvem in najvažnejšem delu, to je v imenu, ne vjemajo s katastrom.

Od kod so pa prišla nemška imena v knjige, katere so se delale na podlagi slovenskega katastra? — Sodniki, katerim se je izročila naprava novih knjig, prevajali so katasterska data ter jih dajali potem vpisovati v nove knjige. Ako so pa bili v to opravičeni, se jim mora priznati tudi pravica, da bi bili smeli obdržati imena katastra, kajti za prevajanje imen ni bilo posebnih predpisov.

Znano je, da je večji del zlasti v zadnjih letih na Kranjskem narejenih listin slovenskih, v katerih se tudi dosledno navaja slovensko ime katasterske občine, katere se pa mnogokrat ne vjemajo z zemljiško knjigo. Vsled tega se lahko prigodi, da se delajo zapreke pri vknjižbah na temelju slovenskih listin, da se zanikuje identiteta v listinah navedene občine z ono v zemljiški knjigi vpisano. Kedo naj v takem slučaju potrjuje identiteto dotične katasterske občine? Stranke pri takovem postopanju lahko trpe občutljivo škodo.

Nekatera sodišča zavračevala so vknjižbene prošnje tudi radi tega, ker je bila v priloženi listini le dosedanja zaznamba zemljeknjižnega telesa, katera se pa v nove knjige ni prenesla, tako, da iz vloge same identiteta dotičnega zemljišča ni razvidna.

Za Kranjsko preprečilo se je tako postopanje s tem, da se je z hvalevredno previdnostjo v deželni zakon (§ 6.) sprejela določba, da se ima v napisu imovinskega lista navajati tudi dosedanja zaznamba zemlje-knjižnega telesa. Taka določba nahaja se samo še v deželnem zakonu za Štajersko in vendar je velike važnosti.

Ako se tudi sme trditi, da bi se bil vpis katasterske občine v obeh deželnih jezikih lahko zahteval v deželnem zakonu, je bil vendar upravni odsek gledé na to, da take določbe ne nahajamo v nobenem deželnem zakonu, da so se pa vendar v nekaterih deželah po nakazu sodnih pred-

sednikov v smislu že obstoječih postavnih določil napravili dvojezični zemlje-knjižni obrazci, — mnenja, da pravosodna uprava ni le opravičena, ampak tudi vezana, v interesu pravne varnosti in jasnosti zemljiških knjig odstraniti označene nedostatnosti in da v to ni potreba posebnega zakona“.

II.

Ko se je zvedlo o ukazu pravosodnega ministerstva z dne 21. julija 1887, št. 12118, poslali so razni deželni odbori ministerstvu proteste zoper ta ukaz. V protestih so naglašali, da se je s tem ukazom ukратila pravica deželnih zborov, ker so le ti pristojni sklepati zakone o notranji uredbi zemljiških knjig. O svojem delovanju morajo deželni odbori poročati deželnim zborom, in ker je v teh poročilih bil tudi govor o navedenih protestih, imeli so deželni zbori priliko, razpravljati to zadevo.

Po časovnem redu godilo se je to tako:

Istrski deželni zbor sklenil je dne 17. decembra 1887 na predlog političnega odseka:

1. pravosodni minister nikakor ni pooblaščen izdavati naredbo glede jezika, v katerem se imajo vršiti zemljiščne vknjižbe,

2. da se želi, naj pravosodno ministerstvo prekličie svojo naredbo, po katerej bi se morale vknjižbe vršiti tudi v drugih nego v laškem jeziku.

Tržaški deželni zbor sklenil je dne 20. decembra 1887 enako resolucijo, v katerej pravi, da smatra „ta ukaz zelo škodljivim za varnost prometa in realnega kredita, da se je z njim žalilo narodno pravo velike večine mesta, da ni utemeljen, ne iz pravnih ozirov, ne iz ozirov oportunitete, da z njim sili upravna oblast v pravosodje in deželno zakonodajstvo.“ Posebno se je pri obravnavi naglašalo, da se je dosedaj vpisovalo v zemljiške knjige v Istri in Trstu le v laškem jeziku ter da mora to tudi v prihodnje tako biti.

Najobširnejše bile so obravnave v štajerskem deželnem zboru. Za poročanje o tej zadevi volil se je poseben odsek, ki je podal deželnemu zboru dvoje poročil.

Poročilo večine sicer priznava, da nobeden izmed vseh zakonov in propisov, kateri uravnavajo zemljeknjižno pravo, ne spregovori niti besedice o jeziku zemljiških knjig. Indirektno pa se da iz tega, da so v izvršilni naredbi, katero je izdalo pravosodno ministerstvo k zakonu o napravi novih zemljiških knjig, natisnjeni obrazci le v nemškem jeziku, ter da so se rabili le nemški obrazci, nadalje iz tega, da so se morali vsi spisi iz starih zemljiških knjig, ki so bili vsi nemški, prenesti v nove knjige, sklepati, da se sme tudi z naprej vse vpisovati le v nemškem jeziku v te knjige, katere so „nach Ablauf der vom Gesetze vorgeschriebenen Edictalfristen in deutscher Sprache in Rechtskraft erwachsen“.

Iz te mnogoletne izključljive rabe nemškega jezika izvira, da je postal nemški jezik vpisov važen del notranje uredbe zemljiških knjig, in zarad tega sega ministerski ukaz, ki spreminja to notranjo uredbo, v zakonodajstvo deželnega zbora. Poročilo nadalje naglaša, da slovenski jezik za take vpise še ni dovolj razvit, da tudi noben dosedanjih ministerskih ukazov, kateri so urejevali rabo slovenskega jezika pred sodišči, ni omenjal zemljiških knjig. Vsled tega nasvetuje odsek, naj deželni zbor deželnemu odboru naroči: „pritožiti se zoper ta ukaz v smislu čl. II. črka b, zakona z dne 21. decembra 1867, št. 143. d. z., pri državnem sodišči“.

Poročilo odsekove manjšine naglaša, da ukaz ničesar novega ne ukazuje, ampak le ponavlja v raznih državnih zakonih vtemeljena načela (§ 13. o. s. r., dv. dekr. z dne 22. decembra 1835, št. 109. z. p. p., posebno pa §§ 96., 98. in 102. o. z. z. ter §§ 5. in 9. instrukcije k temu zakonu). Da je prašanje rešeno v državnih zakonih, to najbolje pobija trditev odsekove večine, da je v tej zadevi deželni zbor kompetentén.

Deželni zbor štajerski pritrnil je v svoji seji dne 17. januarja 1888. l. predlogo odsekove večine.

Konečno še je omeniti deželni zbor koroški, kateri je v svoji seji dne 19. januarja 1888. l. sklenil nastopni resoluciji:

1.) Ukaz pravosodnega ministra z dne 21. julija 1887, št. 12118, ni niti potreben niti umesten, on škoduje varnosti

pravnega prometa, uničuje vrednost in korist zemljiških knjig ter škodi realnemu kreditu;

2.) deželni zbor oporeka zarad tega zoper to, da se je ukaz izdal, ter da se po njem ravna, in naroča deželnemu odboru, naj ta sklep naznani ministerstvu v roke gosp. ministra predsednika in zahteva, da se omenjeni ukaz pravosodnega ministerstva prekliče.

III.

Nasproti tem izjavam in sklepom, kateri se opirajo na formalne in materijalne razloge — prirojeni so, kakor smo zgoraj vidili, vsi po tistem kopitu — preiskovati nam je, v kolikor so ti razlogi vterjeni.

Formalni razlog, na katerega se ti sklepi opirajo, je ta, da je po § 11. lit. k ustanovnega zakona z dne 21. decembra 1867, št. 141. d. z., in po deželnih redih prepuščeno deželnim zborom zakonodajstvo o notranji uredbi zemljiških knjig. K notranji uredbi spada tudi jezik,*) toraj je ministerstvo segalo v kompetenco deželnih zborov, ko je to zadevo ukazoma vravnalo.

Glavna napaka tega dokazovanja je, da je napčna petitio principii. Kdo pa pravi, da spada jezik, v katerem se naj v zemljiške knjige vpisuje, k njihovi notranji uredbi? To bi se moralo še le dokazati, toda vse te izjave in sklepi, da-si obravnavajo tako važno in kočljivo prašanje, so zelo plitvi in imajo skupno napako, da mnogo preveč trde, a le premalo dokažejo. Ne, določitev jezika, v katerem se naj

*) Največ pove o tem zgoraj omenjena izjava deželnega odbora štaterskega z dne 8. oktobra 1887, katero je poslal ministerstvu. Tam beremo: „Dass aber die Sprache, in welcher das Grundbuch angelegt und geführt wird, ein wesentliches Moment, ja sogar eines der allerwichtigsten Momente der „inneren Einrichtung des Grundbuches“ bildet, bedarf kaum einer besonderen Motivirung (!), wenn man erwägt, dass das Grundbuch, die Grundlage des Realrechtes im Lande, die Grundlage zahlloser und wichtiger Rechtsgeschäfte, zufolge seiner hochwichtigen Aufgabe im Rechts- und Geschäftsleben des Volkes nur in einer allgemein anerkannte Geltung besitzenden, in ihrer technischen Ausbildung thunlichst entwickelten und daher mittelst ihrer Ausdrücke die Begriffe klar und präecise bezeichnenden Sprache geführt werden darf und muss.“

vpisuje v zemljiške knjige, ne spada k njihovi notranji uredbi. Ima li tisti, kateremu je naročeno, določiti notranjo uredbo mojega stanovanja, določevati tudi jezik, kateri se naj govori v tem stanovanju? Sodim, da ne.

Najboljši dokaz za napčnost napominanega nazora pa so razni deželni zakoni o napravi in notranji uredbi zemljiških knjig. V Avstriji sklenilo se jih je 17, pa v nobenem ne nahajamo ne besedice o jeziku vpisov. Pod naslovom: „Notranja uredba zemljiških knjig“ razpravljajo se po vseh teh zakonih le določila o glavnej knjigi (obseg zemljeknjižnega vložka, listi zemljeknjižnega vložka, iskalniki) in o zbirki listin. O jeziku ni govora.

Zakonodajstvo o napravi novih zemljiških knjig ter o njih notranji uredbi prepustilo se je deželnim zborom le zarad tega, ker je bilo treba ozirati se na različne razmere posameznih dežel. Nekatero deželo l. 1867. še sploh zemljiških knjig imele niso, drugod so imeli tako zvane „Verfachbücher“, nekod „Hypothekenbücher“, v nekaterih deželah pa so že bile urejene zemljiške knjige po zistemi glavne knjige. Da je mogoče v vsakej deželi javne knjige z ozirom na tam že obstoječe enake naprave, ter z ozirom na razmere in potrebe posameznih dežel urediti, prepustilo se je to delo deželnim zborom.*) Da bi se s tem izročilo deželnim zborom v rešenje tudi jezikovno prašanje, se ne more trditi,

*) To je bil motiv za zakonodajce, katerega sta pri posvetovanju o tem določili v državnem zboru (dne 16. oktobra 1867) razun poročevalca dra. Kaiserfeld-a posebno naglašala dr. Mühlfeld in Giovanelli. Spomnili bi pri tej priliki, da deželni zastopi, ko so sklepali zakone o napravi novih zemljiških knjig, za to svojo kompetenco niso bili posebno navdušeni. Več deželnih zastopov hotelo je celo odreči svojemu pravu v prid državnemu zboru, da bi vsa država dobila enoten zakon. Ta misel sprožila se je tudi v štajerskem deželnem zboru, in z ozirom na to izjavil je (dne 12. januarja 1874) poslanec dr. Schreiner: „Wir konnten uns der Ueberzeugung nicht verschliessen, dass die Grundbuchgesetzgebung in allen im Reichsrathe vertretenen Königreichen und Ländern ohnedies eine und dieselbe sei und es sich hier lediglich um Detailvorschriften, ich möchte sagen, um das Statut handelt, wie dieses Grundbuch ins Leben zu rufen und wie der Prozess rücksichtlich der Anlegung dieser neuen Grundbücher durchzuführen sei.“ Spada li v tak statut tudi določitev jezika vpisov?

in zarad tega tudi deželni zastopi ne morejo v tej zadevi kompetence za se reklamovati.

Dosledno bi bilo, ako se deželni zastopi, kateri so v svojih sklepih izrekli, da se smatrajo kompetentnimi, ne bi omejili na proteste in izjave, ampak ko bi tudi sklenili — opiraje se na § 11. lit. k cit. — primerno novelo k zakonu o napravi novih zemljiških knjig, da se vsakemu dvomu v okom pride. Storil je to le tržaški deželni zbor, kateri je dne 18. januarja 1888. l. pri posvetovanju o zakonu o napravi novih zemljiških knjig sprejel v § 3. to-le določilo: „Zemljiška knjiga obsega glavno knjigo in zbirko listin. Glavna knjiga vseh zemljiških knjig mesta tržaškega in okolice (teritorija) se napravi in vodi v laškem jeziku. Kadar se v smislu § 5. zakona z dne 25. julija 1871, št. 95. d. z., v glavni knjigi oslanja na določena mesta listin, katera niso pisana v laškem jeziku, preskrbeti je uradoma laški prevod bistvenih določil.“

S tem bi bili prav za prav pri kraji, kajti, če deželni zastopi za rešitev tega prašanja niso kompetentni, bilo je vse govorjenje in sklepanje v tej zadevi neumestno.*) Le zarad važnosti predmetove spregovorimo naj kratko še o ostalih razlogih.

Naglašalo se je, da bode ta praksa škodila realnemu kreditu, da na zemljišča, pri katerih se nahajajo slovenski vpisi, ne bode moči dobiti posojil pri denarnih zavodih. To je jalov ugovor. Noben veči kreditni zavod ne prikriva, da mu preostaje dandanes mnogo denarja, za katerega ne more dobiti varne hipoteke, ter da vsled tega služi prenizke odstotke. Vsakdo, katerega posestvo je varna hipoteka — o drugih itak ni govora — bode, naj je za lastnika vpisan v katerem si bodi jeziku, našel obilo zavodov, ki mu ponujajo

*) O kompetenci v tej zadevi še bode menda govor pred državnim sodiščem. Vprašanje, je-li po členu, katerega naziva sklep štajerskega deželnega zbora, državno sodišče v tem predmetu pristojno — govor je tam namreč le o konfliktih med vlado in deželnimi zastopi glede upravne oblasti, katera jim je izročena — se nam ne zdi umestno razpravljati — sub judice lis est.

denar. Vsakako bode imel za to manj skrbi, nego je imajo kreditni zavodi.

Sklicevalo se je na publiciteto javne knjige, katerej nasprotuje, če se vršijo vpisi v drugem nego v nemškem oziroma laškem jeziku. Ako kdo v resnici misli, da je publiciteti bolje vstreženo, če se vpisi vrše v jeziku, katerega večina prebivalstva ne razume — prosto mu!

Nadaljni ugovor je ta, da se ruši veljava notranjega uradnega jezika, ker mora zanaprej sodišče dajati naročila zemljejknjižnemu uradu v jeziku prošnje. Posito, sed non concessio, da je notranji uradni jezik zakonito določen — pri tej priliki ne maramo razpravljati tudi tega prašanja — ali se je to načelo res rušilo z ministrovim ukazom? Ne, ker taka posebna naročila se sploh ne dajajo, ampak po § 5. instrukcije k o. z. z. velja za zemljejknjižni urad kot naročilo v smislu § 102. o. z. z. od sodišča načrtana rešitev prošnje, in držeč se besed te rešitve mora vodja zemljiških knjig zvršiti vpis (§ 9. instr.). Da se morajo slovenske zemljejknjižne prošnje po obče znanih propisih reševati v slovenskem jeziku, tega ni treba posebej dokazovati. Potem pa mora zemljejknjižni urad tudi v slovenskem jeziku vpisovati, ker mu je naročeno, držati se izrazov, ki se v odloku nahajajo, sicer bi prepuščali manipulativnemu uradniku, da odločuje ter s slabo prestavo zgrešuje v velevažnih zadevah. Praktika, ki velja tu in tam, da se namreč slovenske zemljejknjižne prošnje v slovenskem jeziku rešujejo, zajedno pa načrta tudi nemška prestava rešitve, katera velja zemljejknjižnemu uradu za naročilo, je toraj v očigled določbam §§ 98. in 102. o. z. z. in §§ 5. in 9. instrukcije k temu zakonu, nezakonita.

Ugovarjalo se je proti ukazu pravosodnega ministra tudi, da slovenski jezik ni dovolj razvit za posel, ki mu je naročen po ministrovem ukazu.*) Meje, katere smo si v

*) Ta argument nahajamo tudi v interpelaciji, katero je staval poslanec dr. Sturm z družabniki dne 11. oktobra 1887 v državnem zboru: „Der slovenischen Schriftsprache fehlt jener Grad fachtechnischer Ausbildung und jene allgemeine Ausbreitung und allgemeine Anwendung, welche es dem Richterstande möglich machen würde, sich einer durch Wissenschaft und Praxis zweifellos anerkannten juristischen Terminologie zu bedienen.“

uvodnih stavkih tem vrsticam postavili, katere so vtemeljene v programu tega lista, nam branijo, odgovarjati primerno. To pa smemo pri vsej skromnosti trditi, da bode obstanek tega lista širšim krogom živ dokaz, da je tudi ta argument — neosnovan.

Komu se sme prisoditi odškodnina v kazenskej pravdi?

Po § 1295. o. d. z. ima vsakteri poškodovani pravico, od poškodovalca tirjati povračilo škode, katero mu je po krivnji prizadjal, naj se stori škoda s tem, da se kaka pogodbeni dolžnost prelomi, ali ne glede na pogodbo.

Kazenski zakonik iz leta 1803. naroča sodniku (§§ 522 in 524. I. dela), o odškodovanji takrat določno izreči se, kadar je svota škode in oseba, kateri gre odškodba, iz kazenske razprave jasno in nedvomno razviditi.

Kazenskopravdni red iz leta 1850. (§§ 4. in 401.) zavkazuje, o zasebnopravnih zahtevah vsled kaznjivih djanj v kazenskem postopanju hkrati le takrat razsojevati, če se je poškodovanec glede tistih kazenskemu postopku pridružil. Zarad tega so se morale dotične poizvedbe, če je poškodovani pravočasno postopku pristopil, uradoma vpeljati in dognati.

Kazenskopravdni red iz leta 1853. je v tej zadevi pravila iz leta 1803. bistveno zopet vsprejel, veleč, da se imajo pozvedbe o odškodnini uradoma vpotiti, ne da bi bilo treba k temu kakega posebnega predloga poškodovanca, in o zasebnopravnih zahtevah tako, kakor gre to po postavi, razsojevati.

Današnji kazenskopravdni red z dné 23. maja 1873. l. povdarja v § 4., da je tirjatve zasebnopravne iz kaznjivih djanj na predlog poškodovanega ob enem rešiti v kazenskem postopku, ako se ne pokaže neogibna potreba, napotiti jih pred civilna sodišča za to, da se stvar bolje dožene.

Glavni princip § 4. k. p. r. nam tedaj stavi za slučaj, v katerem naj se po kaznjivem djanji prouzročena škoda,

oziroma povrnitev škode, potom kazenske sodbe prisodi, čvetero pogojev :

1. da je kdo kaznjivega djanja krivim spoznan ;
2. da je vsled tega djanja nastopila škoda ;
3. da se da kakovost škode, oziroma cena poškodovane ali odvzete reči, takoj razviditi, in
4. da zahteva poškodovani prisoditev odškodovanja v kazenskem postopanju.

Dandanes pa prisoujujejo nekatera sodišča provzročeno škodo le tedaj, če se je poškodovani glede odškodovanja izrečno pridružil kazenskemu postopku, to se pravi: če je postal zaseben udeleženec v smislu § 47. k. p. r. To vtemeljujejo zlasti kazaje na plenarno razsodbo kasacijskega dvora z dné 28. junija 1882., št. 5297, katera povdarja, da je razsojevati o odškodovanju poškodovanega le takrat, če se je slednji kazenskemu postopku kot zaseben udeleženec pridružil ter svoje zahtevanje, stavši dotičen predlog, pravilno naznanil (gehörig formalisirt hat §§ 47., 263. in 365. k. p. r.). Kako naj se glasi predpisani izraz pridruženja, in kedaj je pravilno naznačen o tem ni niti v navedenih določilih kazenskopravnega reda, niti v plenarnem sklepu z dné 28. junija 1882. ne duha, ne sluha. Tudi najjimenitnejša dosedanjih komentatorjev (Mitterbacher in Mayer) nimata o tem nikakoršnega napötila. Dr. Rulf (die österreichische Strafprocessordnung vom 23. Mai 1873., II. izdaja pag. 73.) pravi, da se zamore ta pridružba naznaniti ustmeno ali pismeno, ne da bi podprl to mnenje s kakim postavnim določilom, ne da bi omenjal kaj o vsebini tega naznanila. Misliti je toraj, da je v zahtevanju odškodnine potom kazenskopravnega postopka izraženo že pridruženje slednjemu.

Razmotrivati dalje o tem, kako se ima izraz pridruženja — če ga je sploh potreba — glasiti, ni namen teh vrstic, marveč hoče pisatelj le odgovoriti na vprašanje: ali gre odškodnina na podlagi XXI. poglavja k. p. r. (§§ 365.—379.) izključljivo le zasebnemu udeležencu (§ 47.), ali pa tudi poškodovanemu kot takemu, akoravno ni svojega pridruženja k kazenskemu postopku izrekoma naznanil.

Pisatelj misli, da se mora v kazenski sodbi razsojevati vselej tudi o zasebnopravnih zahtevah poškodovanega, če se nahajajo vsi podatki za hkratno razsojo, predpisani v § 4. k. p. r. To svoje mnenje podpira s sledečimi argumenti:

1. Ravnokar navedeno zakonsko določilo naroča sodiščem, zasebnopravne tirjatve iz kaznivih dejanj, pod gori naštetimi pogoji, rešiti v kazenskem postopku, ne da bi zahtevalo, da se sme zgoditi to le takrat, kadar se je poškodovani tudi izrečno pridružil kazenskemu postopku.

2. Po § 366. alin. 2. k. p. r. se mora za slučaj obsoje obdolženca razsojati praviloma ob enem o zasebnopravnih zahtevkih poškodovanega (des Beschädigten), in ne samo: zasebnega udeleženca.

3. § 47. k. p. r. dovoljuje vsakemu, kateremu koli se je s hudodelstvom ali s pregreškom uradoma preganjanim pravica ukrala, da se sme do začetka glavne razprave zaradi svojih zasebnopravnih zahtev pridružiti kazenskemu postopku, s čim postane zasebni udeleženec. Ta paragraf in sledeči mu § 48. naštevata vse posebne pravice, katere služijo le tistemu, ki se je pridružil kazenskemu postopku, to je: zasebnemu udeležencu. Besedica „sme“ pa kaže, da je poškodovanemu le na razpolaganje dano, posluževati se teh velevažnih pravic. S tem pa poškodovancu, kateri se jih poslužiti noče, ali ne more, ni odrečena pravica, zahtevati kazenskopravnim potom odškodbo, ne glede na večje pravice, katere pristojajo le zasebnemu udeležencu. Če bi bil postavodajalec nameraval nakloniti pravico: zahtevati odškodnino v teku kazenskega postopanja, le poslednjemu, bi bil gotovo mesto besede „sme“ rabil besede „mora“.

4. Tudi § 172. k. p. r., kateri velewa, tistega, ki je s kaznivim dejanjem na svoji pravici poškodovan, povprašati, ali pristopa kazenski pravdi, ne krati tistemu, ki zasleduje odškodovanje storjene krivice, ne da bi se pridružil kazenski pravdi, pravice, zahtevati izrek o odškodbi, ne oziraje se na druge pravice zasebnega udeleženca.

5. Ako se glavni razpravi odvzame javnost (§ 229. k. p. r.), in morajo vsi poslušalci odstopiti, se vendar tisti, ki so po kaznivem dejanju v svojih pravicah oškodovani, ne

smejo nikdar izločiti (§ 229. k. p. r.). Zasebni udeleženec pa sme zahtevati, da se trem osebam njegovega zaupanja pristop, oziroma prisotnost dovoli. Postava sama tedaj spoznava, da ima tudi zgolj poškodovanec vzrokov dovolj, tudi pri nejavnem postopanju prisoten biti in svoje pravice varovati, pravice, katere so v §§ 4. in 366. k. p. r. na tanko določene. Te pravice se tudi takrat prezirati ne smejo, če se poškodovanini poslužil važnejših, zasebnemu udeležencu naklonjenih pravic. Ravno ta stavek (§ 230. k. p. r.) nam pa kaže, da podaja zakon tudi pri nejavnih obravnavah zgolj poškodovanemu priliko, potezati se za svoje pravice pri razsojevanji o kaznjivem djani, ker ni misliti, da bi mu bila dovoljena prisotnost pri razpravi le zarad tega, da zadostuje svoji radovednosti. Koristi poškodovanca, zarad katerih mu je pripuščena navzočnost pri obravnavi tudi takrat, če je izključena javnost, pa ne morejo druge biti, kakor zahteva, da se mu potom končne sodbe pripozna tudi odškodba.

6. Nadalje se v § 269. št. 5. k. p. r. določuje, da mora kazenska sodba izrekati razsod o zahtevani odškodbi sploh, ne da bi bil ta izrek omejen na slučaj, da je zahteval odškodbo zasebni udeleženec.

7. Kazenskopravdni red vporablja v XXI. poglavji, ki govori o razsodilih in naredbah sodišča z ozirom na zasebno-pravne zahtevke — in sicer v §§ 365. alin. 2., 366. alin. 1. in 2., 367. alin. 1., in 372., besedo „zasebni udeleženec“, v §§ 365. alin. 1. 366. alin. 2., 367. alin. 2., 368. in 369. alin. 1. in 2. pa besedo „poškodovani“, iz česar sledi, da postava sama, rabeča navedena izreka promiscue, ne ustanovlja nikakoršne razlike o osebnosti tistega, kateremu gre kazenskopravdnim potom odškodnina. Postava zavkazuje razsojevati o zahtevkih poškodovanca, bodi si da se je pridružil kazenskemu postopku, bodi si, da tega storil ni.

8. Konečno gotovo ne bi vgajalo načelu humanitete, ki vidno prevladuje v naredbah kazenskopravdnega reda našega, posebno pa ne pojmu adhaesivnega postopanja, če bi bile vse pravne dobrote tistega odvisne od formalitete izrečenega pristopka. Krivično bi to bilo zlasti takrat, če je preiskovalni sodnik prezrl, opomniti poškodovanega v smislu

§§ 172. in 365. k. p. r., ali, če je še le glavna razprava omogočila poškodovanemu, ki se kazenskemu postopku pred začetkom razprave (§ 47.) ni pridružil, zahtevati na tanko določeno odškodnino contra quem vel quos.

Pisatelj tedaj misli, da vse praerogative § 47. k. p. r. in sled. služijo le zasebnemu udeležencu, da pa je v smislu § 366. ibid. prisoditi poškodovanemu odškodbo vsakokrat, kadar se nahajajo vsi podatki § 4. k. p. r., ne glede na to, ali se je kazenskopravnemu postopku izrekoma pridružil, ali ne, kajti: suum cuique.

Pleško.

Pravniški razgovori.

II.

Ena najvažnejših nalog, katero je slovenskim pravnikom in z njimi „Slov. Pravnik-u“ rešiti, je: utemeljenje slovenske pravniške stilistike in terminologije.

Slovenci smo v tem oziru nekako svojeglavni. Vsakdo misli, da je njegova pisava najboljša in vsak kuje znanstvene izraze po svojej glavi. V tem je treba edinosti in ubogljivosti. „Abecedarji“ so se dolgo pričkali o slovenski pisavi, in ker je bil konec tega peresnega boja vendar Slovencem ugoden in nam je utemeljil dovršeno in lepo domačo pisavo, tedaj se moramo tudi pravniki te domače pisave držati in slovenska pravna literatura se ne sme oddaljevati od te slovenske pisave, ako hočemo, da bodo nas Slovenci umeli.

Napačno je toraj načelo, po katerem se hoče vpeljati neka nova, ne slovenska, ne hrvaška, temveč iz narečja posameznih sodnih okrajev sestavljena pravniška pisava in terminologija. S tako pisavo ni vstreženo ne Slovencem, ne Hrvatom, ampak edino le posameznim okrajem dotičnega narečja; taka pisava pa tudi nikdar ne more doseči splošne veljave pri Slovencih, ker se ne opira na sploh priznani pismeni jezik Slovenski.

Tako pisati toraj slovenski pravniki ne smemo; držati se nam je edino le čistega, po vsem Slovenskem priznanega pismenega jezika. Kam bi prišli, ko bi vsak pravnik zavijal

in pisal po narečju okraja, kjer živi in deluje! Krajevne razlike naj se umaknejo splošno priznanej slovenskej pisavi, katera je dovelj oglajena in sposobna tudi za znanstveno razpravljanje pravniških predmetov.

Res, da je gledè nekaterih pravnih pojmov med ljudstvom več izrazov, kateri pomenijo eno in isto, in da glede teh izrazov še ni veljavno določeno, kateri se ima uvesti za splošno rabo v pismu. Ali ravno to se mora enkrat dognati in določiti; boljši izraz naj ima prednost pred slabejšim, splošnej pa pred onim, ki je v rabi samo v nekaterih krajih; kjer sta pa dva izraza enako dobra, rabita naj se oba.

Pravna terminologija slovenska mora se sčasom utemeljiti in v ta namen naj se zbirajo slovenski pravniki okoli svojega organa, v katerem naj se dajó splošna vodila in izgledi.

Slovenske prestave raznih zakonov, slovenska izdaja državnega zakonika mora nam biti temelj, na katerega naj se opira naša pisava gledè posameznih tehničnih izrazov; ako se vsak tega načela drži, prišli bodemo do skupne rabe enih in istih pojmov in izrazov ter se s tem zdatno približali skupni in splošni pravni terminologiji.

Ne rečem, da ta ali oni izraz teh zakonov, posebno starejših prestav, ni nepravilen ter se bode moral s časom umakniti; ali tega nima presojeti in odločevati vsak za se; to naj se po temeljitem presojevanju vseh okolščin dožene in določi v centralnem organu slovenskih pravnikov, v „Slov. Pravniku“, in kar se je tukaj enkrat določilo, to naj bode merodajno za vsakega. Sicer pa se bode moralo prej ali slej skrbeti za drugo izdajo kazenskega in občnega državljanskega zakonika, ker istisi prve izdaje so pošli in ni jih več dobiti za drag denar, akoravno so za slovensko uradovanje nepogojno potrebni; pri uredovanji nove izdaje bode prilika, popraviti nepravilne in slabe izraze stare prestave.

Potem pa bode tudi dolžnost vsakega slovenskega pravnika, kateremu lje za enotno pisavo in stalno terminologijo v slovenski pravniški literaturi in praksi, da si naroči te prestave in izdaje zakonov in da se drži neomahljivo njihovih izrazov.

Izdale so se novejši čas tudi mnogoštevilne uradne tiskovine oziroma obrazci v slovenskem jeziku. O prejšnjih pre mnogih neuradnih takih obrazcih ne govorim, akoravno jih je zasejanih po Slovenskem v neštevilnih izdajah; te obrazce dali so si razni domoljubi, trgovci, advokati, notarji itd. na svojo roko in ob svojih troških tiskati, ker ni bilo še uradnih; namen dotičnih založnikov bil je hvalevreden; toda za splošno rabo ti raznolični obrazci niso priporočati, ker nimajo ravno gledé pravniške terminologije nikake edinosti in doslednosti. Sedanjih uradnih obrazcev in njihovih tehničnih izrazov pa se nam je sedaj dosledno poprijeti in kar je pri njih pomanjkljivega in nedostatnega, popraviti se bode moralo pri novi izdaji teh tiskovin.

Ako bodemo pisali in uradovali dosledno na skupni podlagi, potem bodemo prišli lahko in gotovo do stalne in občne pravniške terminologije. Glavno načelo pa mora nam pri tem biti, da se slovenska pravniška pisava v posameznih izrazih, kakor v stilistiki ne sme razločevati od splošne slovenske pisave.

Zdelo se bode marsikomu, da se razume to samo ob sebi in da ni treba nikakega opomina zato. Vendar ni tako ali vsaj bilo ni tako! Naj se le primerjajo spisi prejšnjega „Pravnika“ in videlo se bode lahko, da je pri posameznih sestavkih gledé izrazov in stilistike dokaj prav nepotrebnih razlik, katere kazijo skupni utis in jemljó nekaterim spisom celó umljivost.

Velika napaka pri mnogih slovenskih spisih so dolge, nerazumljive, po nemškem „uradnem stilu“ posnete perijode, kakoršne ugajajo znabiti nemški pisavi, katere pa niso v slovenskej pisavi nikdar in nikjer umestne. Pač je tam, kjer se mora spis prevajati iz nemščine v slovenščino, kakor pri sodbah nadsodišča itd., to neizogibno; toda tam, kjer se ima že s prva pisati v slovenščini — in sedaj rešujejo se vendar že največe pravde pravilno v slovenščini — naj si prizadeva vsak slovenski pravnik izražati se kratko in brez nepotrebnega besedovanja. Slovenskemu jeziku sploh ugaja kratki zlog; toliko bolj se ima slovenski pravnik držati krat-

kega pa jedrnatega zloga, ker pravniški stil mora biti po priznanih načelih še posebno kratek, stvaren in jedrnat.

Ako se bodo slovenski pravniki držali svojstva slovenske pisave: kratkega zloga, doseglo se bode v slovenski pravniški pisavi lahko to, česar se v nemškem, dostikrat zelo nerodnem „uradnem stilu“ ni doseglo, namreč: kratkost in umljivost v izraževanju pravniških misli in pojmov tudi za nepravnika.

Prvi pogoj za razvitek take pisave pa je, da pisatelj tudi slovensko misli, kadar presoja in rešuje pravniška vprašanja. Proti temu načelu greši se mnogo celó tam, kjer se sicer v navadnem življenji slovensko govori. Temu je vzrok naša pravniška izgoja, katera se je vršila v nemščini. Človek, ki si je prisvojil vso svojo pravniško omiko in učenost v nemškem jeziku, mora si dostikrat delati silo, da si more posamezne misli in pojme pravnega obsega predstavljati in razpravljati v slovenščini.

To mora pri slovenskem pravniku nehati, njemu mora priti v navado misliti in pisati o pravnih predmetih v slovenščini. Za to pa je treba trdne volje, neumorne pridnosti in marljivih vaj; prilika se ponuja vsakemu v strokovnem listu „Slov. Pravniku“, katerega duševno podpirati naj veleva vsakemu slovenskemu pravniku v prvi vrsti njegova lastna korist.

Dokler se Slovincem ne bodo predavali pravni predmeti v slovenščini, bode moral vsakdo, komur je mar za razvoj slovenske pravniške literature in utemljenje slovenskega pravoslovja, z lastnim trudom nadomestiti to, kar je nemškemu pravniku že spočetka dano: on se bode moral z lastnim trudom v praktičnem življenji učiti pravniškega mišljenja in izraževanja v slovenskem jeziku! To bode pa nujno potrebno vsakemu, kdor bode hotel zadostiti sedanji zahtevi slovenskega uradovanja.

Dr. K.

Pravosodje.

a) Forum contractus.

V pravdi Antona W. iz K. proti Martinu K. iz B. bil je Martin K. s sodbo c. kr. okrajnega sodišča v K. z dné 27. decembra 1884., št. 7948., pravomočno obsojen, da mora voz čresla ob svojih troških v K. postaviti.

Po tej sodbi vložil je Anton W. zoper istega Martina K. novo tožbo, naj mu zarad tega, ker mu ni v pravem času čresla v K. postavil, plača 81 gld. odškodbe.

Zoper to tožbo ugovarja toženec inkompentenco c. kr. okr. sodišča na K. v razsojo te stvari in pravi, da se niti ni zavezal tožniku čresla dati, in še manj ga na K. postaviti. V dokaz druge svoje trditve naklada tožniku prisego.

C. kr. okrajno sodišče na K. izreklo je s sodbo z dné 15. novembra 1885., št. 8902., svojo nepristojnost in ta izrek vtemeljilo sledeče:

Nepristojnost se je v pravem času ugovarjala, prisega, s katero hoče tožnik pristojnost dokazati, se ne more pripustiti, kajti s to prisego se ne bi dokazala le pristojnost sodišča v razsojo, marveč bi se dokazalo tudi v glavni reči, da se je toženec zavezal čreslo dati. To pa je protipostavno, ker mora po predpisu dv. dekr. z dné 11. septembra 1794., z. p. p. št. 193., najpred pristojnost sodiščeva jasna biti, potem se sme še le v glavni reči soditi.

Dalje se tožnik tudi na zvezo pravd (*forum causae connexae*) ne more opirati, kajti po § 40. j. n. je ta ugovor le takrat veljaven, če prejšna pravda še ni pravomočno razsojena, in ne v tem slučaju, ko je prva pravda že pravomočno končana.

Vsled apelacije tožnikove je c. kr. nadsodišče v Gradci s sodbo z dné 17. februarja 1886., št. 2236., vgovor nepristojnosti odbilo in c. kr. okr. sodišči na K. ukazalo, v glavni reči soditi, ter to sodbo vtemeljilo tako-le:

S sodbo od 27. decembra 1884., št. 7948., je pravomočno spoznano, da mora toženec voz čresla na K. postaviti in toraj ni treba o tej stvari prisega dopuščati.

Po § 43. ces. pat. z dné 20. novembra 1852., št. 251. d. z., smejo se tudi tožbe za odškodovanje zarad nespolnitve pogodbe pri tistem sodišči vložiti, h kateremu bi spadal toženec, ko bi bival v

kraji, kjer se ima pogodba spolniti, in zatoraj sodba prvega sodišča ni vtemeljena.

Vsled revizije toženčeve, je najvišje sodišče s sodbo z dné 30. junija 1886., št. 7542., sodbo e. kr. nadsodišča v Gradi iz naslednjih razlogov potrdilo :

Tožnik zahteva odškodbo zarad nespolitve kupne pogodbe o vozu čresla in je to nespolitvev pogodbe že s sodbo z dné 27. decembra 1884., št. 7948., v A ad. I., dokazal. V tej, po svoji naravi deklarativni sodbi je spoznano, da mora toženec v smislu pogodbe voz čresla na K. postaviti, torej svojo dolžnost na tem mestu spolniti. S prilaganjem te listine je tožnik po § 111. in 112. o. s. r. za današnjo pravdo tudi dokazal, da je K. za to dolžnost spolnitveno mesto. Ker se pa smejo po § 43. j. n. ne le tožbe za spolnitev pogodbe, ampak tudi tožbe za odškodbo zarad nespolitve, pri tistem sodišči podati, kateremu bi bil toženec podvržen, če bi bival v kraji, kjer se ima pogodba spolniti, je bil tudi tožnik opravičen, tožbo pri sodišči na K. vložiti in ugovor toženčev o nepristojnosti tega sodišča ni v postavi vtemeljen.

b) Kedaj treba določiti nov glavni vložek (§ 113. o. z. z.).

Pri vložku št. 988. deželne deske kranjske kot glavnem vložku vknjižena je bila zastavna pravica za terjatev 8000 gld. na korist Terezije D. Kot sovložki zaznamovana so bila zemljišča št. 6., 13., 18. in 42. kat. obč. Aržiše. Maja meseca l. 1885. zbrisala se je zastavna pravica pri vsakem vložku glede svote 1000 gld. in pri glavnem vložku razun tega tudi glede svote 4000 gld., tako, da je bilo pri glavnem vložku zavarovanih še 3000 gld., pri vsakem izmed sovložkov pa 7000 gld. Marca meseca 1887. l. prosila je Terezija D., naj se glede pri glavnem vložku zbrisane svote 4000 gld. v smislu § 113. o. z. z. določi vložek št. 6. kat. obč. Aržiše kot glavni vložek.

To prošnjo je e. kr. deželno sodišče ljubljansko odklonilo, ker se ima po § 113. o. z. z. le takrat sovložek preurediti v glavni vložek, če se zastavna pravica pri glavnem vložku popolnoma zbríše, v tem slučaju pa se je pri vložku št. 988. deželne deske kranjske zastavna pravica le deloma zbrisala, vsled česar ta vložek ne neha biti glavni vložek za predmetno terjatev, marveč ostane tudi nadalje

namenjen vsem vpisom, katere je zvršiti po § 112. o. z. z. pri glavnem vložku.

Rekurzu, katerega je zoper ta odlok vložila Terezija D., je c. kr. nadsodišče v Gradci z odločbo 11. maja 1887. št. 5548. ugodilo, ter. uvaževaje, da se je sicer s početka vknjižila vkupna zastavna pravica za terjatev Terezije D. na vložek št. 988. deželne deske kranjske in zemljišča vl. št. 6., 13., 18., in 42. kat. obč. Aržiše, da se je pa pri glavnem vložku zastavna pravica glede svote 4000 gld. zbrisala, medtem ko je pri sovlažkih še svota 7000 gld. zavarovana;

uvaževaje, da toraj glede zbrisane svote 4000 gld. zemljišče vl. št. 988. deželne deske kranjske ni več v vkupnej zastavi, ker se zamore o vkupnej zastavi le takrat govoriti, če je zastavna pravica o tisti terjatvi nerazdeljno vpisana na več knjigovpisnih stvari (§ 15. o. z. z.);

uvaževaje, da je scer glede neizbrisane svote 3000 gld. vl. št. 988. deželne deske kranjske še vsakako z zemljišči vl. št. 6., 13., 18. in 42. kat. obč. Aržiše v vkupnej zastavi, da pa glede svote 4000 gld. vl. št. 988. deželne deske sploh ni več zastava, toraj tudi ne more biti glavni vložek, ker je prva lastnost pogoj druge in ker mora po propisih, katere podaja peti oddelek občnega zemljeknjižnega zakona o glavnem vložku, biti mogoče iz njega natanko spreviditi značaj vkupnega zastavnega prava, sicer bi bili vpisi kot prenos in obremenitev, kateri se morajo vršiti ravno pri glavnem vložku, nemogoči;

uvaževaje, da je toraj v tem slučaju vporabiti § 113. o. z. z. in bi se bil moral uradoma, ko se je maja mesca 1885. l. terjatev pri glavnem vložku deloma zbrisala, določiti drugi vložek glavnim vložkom;

uvaževaje, da vložek št. 988. dež. deske kranjske, ker ne more biti več glavni vložek za vso svoto 7000 gld. tudi glede neizbrisane ostanka 3000 gld. to biti ne more, ker glede tiste terjatve ne moreta biti dva glavna vložka;

uvaževaje, da prosi sicer prosilka, naj se le za terjatev 4000 gld. vl. št. 6 kat. obč. Aržiše določi glavnim vložkom, da je pa treba uradoma za red v zemljiškeji knjigi potrebno ukazati,

deželnemu sodišču ljubljanskemu naročilo, naj pri glavnem vložku št. 988 deželne deske kranjske zaznambo, da je ta vložek za terjatev 7000 gld. glavni vložek, zbrise, ter potrebno ukrene, da bode za naprej zemljišče vl. št. 6 kat. obč. Aržise glavni vložek.

Revizijskemu rekurzu, katerega je zoper to razsodilo vložil posestnik obremenjenih zemljišč, je najviše sodišče — dne 17. avgusta 1887, št. 9564 — ugodilo, razsodilo nadsodiščevo ovrglo in odlok deželnega sodišča ljubljanskega potrdilo z ozirom na njegove razloge ter uvaževaje, da se sme za zastavno pravico glede tiste terjatve določiti le eden glavni vložek (§§ 15. in 106. o. z. z.), da enota te zastavne pravice ne jenja, če se glede dela terjatve pri posameznih vložkih opusti, vsled česar § 113. o. z. z. spremembo v zaznamovanji glavnega vložka zavkazuje le za slučaj, da se zastavna pravica na zastavljenini, vpisanej na glavni vložek, popolnoma zbríše,

da je tudi sedaj po vpisu, kateri se je vknjižil v glavnem vložku pri zbrisanju zastavne pravice glede dela 4000 glđ., moči spoznati stanje te terjatve tikajočih se vpisov v sovložkih, toraj stanje glavnega vložka, ki je nastalo po tem vpisu, namenu § 111. o. z. z. popolnoma zadostuje,

in konečno uvaževaje, da okolščina, ka se je pri glavnem vložku zastavna pravica za del terjatve zbrisala, vporabe §§ 111. in 112. o. z. z. ne ovira, ker mora sodišče glavnega vložka dopustljivost vsake vkupne zastavne pravice tikajoče se prošnje presojati tudi z ozirom na stanje sovložkov.

c) Vsebina zapuščinskega prisojila.

Praksa, da se v zapuščinskem prisojilu vso zapustnikovo premoženje in posebice še važneje v zapuščino spadajoče stvari omenjajo, je po § 174. ces. pat. z dne 9. avgusta 1854, št. 208. d. z. napěna. Ta praksa pa je tudi nevarna. Ako se imenujejo v zapuščino spadajoče stvari v prisojilu, je s to listino dedič le za stvari v njej omenjene kot dedič izkazan, ne pa za zapuščino v svojej celoti, gotovo tudi ne za stvari, ki n. pr. vsled pomote v prisojilu niso omenjene. Nevarna je tudi za tega delj, ker se na podlagi prisojila pozneje dovoljujejo vknjižbe itd. morda nepogojno — akoravno bi se po zapuščinskih spisih smele dovoljevati le pogojno — ker ni bilo mogoče vseh pogojev dovolj jasno v prisojilu izraziti. Če se posamezne v zapuščino spadajoče stvari v prisojilu ne omenjajo, primoran je vsakdo pri razsodilih, katera mu je storiti v smislu § 177. zap. pat., pregledati ves zapuščinski akt.

C. kr. deželno sodišče ljubljansko izdalo je prisojilo v tem smislu.*) Dedičeva prošnja, naj se v prisojilu imenoma navedejo vsaj v zapuščino spadajoča zemljišča po zemljeknjižnih svojih številkah, se je zavrnila, ker zadržaj izdanega prisojila povsem odgovarja obrazcu VIII., dodanem § 174. zap. pat.

V rekurzu, vloženem zoper ta odlok, navajal je dedič, da je prisojilo, v katerem posamezne v zapuščino spadajoče stvari niso navedene, ravno tako pomanjkljivo, kot dolžno pismo, ki ne omenja dolžne svote. Omenjal je tudi, da je vknjižba pravice v zemljiške knjige nemogoča, ako se zemljišča v listini ne imenujejo.

C. kr. nadsodišče v Gradei je z odločbo 19. avgusta 1887. št. 9179. rekurz zavrnilo, ter odlok c. kr. deželnega sodišča ljubljanskega potrdilo,

uvaževaje, da je prisojilo po Viktorju V.-u primerno določbam § 174. zap. pat. in obrazcu, katerega ta § navaja;

uvaževaje, da zamore dedič s tem prisojilom v smislu § 177. zap. pat. za vknjižbo lastnine pri zemljiščih, spadajočih v to njemu prisojeno zapuščino, prositi;

ter konečno uvaževaje, da ugovor, ka bi se taka prošnja menda zavrnila, ker se nahajajo v zapuščino spadajoča zemljišča v zemljiških knjigah raznih sodišč, nima mesta, ker se mora prošnja v smislu § 177. zap. pat. vložiti vsakako pri zapuščinski oblasti, katera jo bode presojevala, oziraje se na ves zapuščinski akt.

d) K pojmu „prizadete škode“ (§ 2. post. z dné 25. maja 1883 št. 78. d z.), in k vporabi § 3. iste postave.

Zakonska Janez V. in Marija V. sta bila obtožena radi pregreška po § 1. gori navadene postave, ker sta v deloma tekočem, deloma pretečem prisilnem zvršilu z namenom, izplačanje upnikov delovito obrezuspešiti, od svojega z dolgovi preobloženega zemljišča kozolec, potem podstrešje (rušt) vseh poslopij in tudi nekaj premičnim poprodala ter s tem upnikom škodo nad petdeset goldinarjev provzročila, ker so kupci prodane dele poslopij podrli in kupljene premičnine na stran spravili.

*) Glasi se: C. kr. deželno sodišče ljubljansko kot zapuščinska oblast prisojuje zapuščino dné . . . umrlega Viktora V. zapustnikovej vdovi Avgusti V., katera se je na podlagi oporoke z dné . . . nepogojno za dediča oglasila, in izreče obravnavo zapuščine po Viktorji V. za dokončano.

Obtožen je bil tudi France K. sokrivde na prestopku § 1. om. post., ker je, vedoč namen imenovanih zakonskih, prevzel svinjo, ki jo je bil od Janeza V. kupil, v svojo posest, akoravno je ob času prevzetja vedel, da je svinja za pristojbine od dotičnega oblastva zarubljena.

Pri glavnej razpravi je sodišče zakonska V. krivima spoznalo zgolj zarad prestopka po § 1. om. post. in je Franceta K. obtožbe popolnoma oprostilo. Bistveni razlogi tej sodbi bili so v kratkem posnetku sledeči: Ne da se tajiti, da ima predležeči primerljaj v svojej celoti vse znake tistih dogodkov, katere zabraniti je glavni namen postave z dne 25. maja 1883 št. 78. d. z. Treba je toraj pretehtati, imali vdeležitev posameznih obtožencev vsa kriterija v § 1. te postave označenega kaznjivega djanja. Obtožena zakonska sta kupila s pogodbo dné 8. januarija 1885 vprašalno posestvo za 1400 gld. Pri cenitvi, ki se je vršila tekom kazenske preiskave, bila je vrednost zemlje (areala) določena na 656 gld. 40 kr. in vrednost poslopij v stanji po rušenji na 110 gld., škoda storjena s tem, da so bila poslopja deloma razrušena, cenila se je na 65 gld. Ker pa dozdej zemljišče še ni prodano potom zvršila in toraj hipoteka še ni realizovana, tudi dozdej še ni določeno, bode-li kateri izmed upnikov trpel kako zgubo na svoji terjatvi. Vsled tega se pa zdaj tudi ne more nikakor govoriti o „prizadetej škodi“ v zmislu § 1. om. post., ker se ta postava ne ozira na objektivno, ampak na subjektivno škodo. To izhaja iz besed postave, ki določuje, da je djanje tudi storjeno, ako „kdo dolgove ali pravne posle izmisli“. Postava, ki potem v svoji ostali vsebini navaja kot znak za kvalifikacijo djanja „prizadeto škodo“, ima gotovo le tisti kvar v mislih, ki se godi osebi, katero poškodovati je namen storilcev: kajti nesmisel bi bila, trditi, da iz izmišlevanja dolga ali pravnega opravila sledi objektivna (na reči sami storjena) škoda; nasproti se pa tudi ne more domnevati, da bi postavi rabil izraz „prizadeta škoda“ v dvoumnem pomenu, tako da bi pri rušenji ali uničenji posestev bilo smatrati kot prizadeto škodo vsaktero pomanjšanje vrednosti na reči samej. Temu nasprotuje tudi postavna raba besed (§ 1293. o. d. z., § 173. k. z. v zvezi z dvornim dekretom z dné 11. maja 1816 št. 1243. z. p. p.). Tedaj se ne more reči, da se v predležečem primerljaji nahaja postavni znak škode nad petdeset goldinarjev, na katerega meri obtožba.

Glede prodaje in izročitve svinje, ki je bila zarad pristojbin zarubljena, odločilo se je sodišče za oprostitev obtožencev, ker podatki

glavne razprave niso nikakor opovrgli izpovedb obtožencev, namreč, da je bila svinja rubljena v odsotnosti Janeza V., da jo je Janez V. primeroma ob tistem času zunaj svojega doma prodal Francetu K., ker se ni dalo določiti, je - li se je godila rubežen pred prodajo ali ne, ker je France K. zadobil vsled prodaje pravico do izročitve kupljene reči, ker mu je bilo mogoče, to pravico potom civilne pravde vresničiti, ker tedaj niti on niti prodajalec nista zamogla spreviditi, da bi bilo prevzetje ali izročitev kaznjivo djanje.

Proti tej sodbi je c. kr. državno pravdnštvo vložilo pritožbo ničnosti, v katerej je posebno povdarjalo, da se ne vjema niti z zmisлом niti z besedami postave, če sodišče postavi načelo, da mora biti zemljišče prej prodano, in da je še le potom te prodaje mōči zvedeti je - li nastopila kaka škoda za upnike, ali ne. Sodnik mora vsako kaznjivo djanje na tisti podlagi presoditi, ki se je nahajala ob času djanja. Ko se uvrsti kako djanje, s katerim je hotel dolžnik svojim upnikom imovinske kose odtegniti, pod postavna določila, je edino odločilno stanje dolžnikovega premoženja pred djanjem in po djanji; nikako pa ni dopuščeno, ozirati se na nakluče, ki ga tudi dolžnik sam ni jemal v poštev: kajti, ko bi se to godilo dosledno, ne bi bilo nikoli mogoče, obsoditi koga radi tega pregreška, ker se ne bode dalo nikdar trditi z gotovostjo, da je izplačanje (zadostenje) upnikov popolnoma nemogoče. Gospodarstvene razmere dolžnikove se mogó po njegovej lastnej pridnosti ali pa po naključji tako poboljšati, da mu bode mogoče, zadostiti vsem upnikom.

Gledé oprostivte Franceta K. se je pa drž. pravdnštvo sklicevalo na to, da je France K. od obtoženke Marije K. tačas, ko je po kupljeno svinjo prišel, zvedel, da je za pristojbine zarubljena in da je to svinjo, ker jo je vendar le prevzel, oblastvenemu razpolaganju odtegnil, da bi ga sodišče toraj moralo vsaj zarad prestopka po § 3. om. post. kaznovati.

Kasacijski dvor je vsled te pritožbe prvosodniško sodbo ovrgel, Franceta K. zavoljo prestopka po § 3. krivim spoznal in je gledé ostalih obtožencev zaukazal, da se mora stvar na novo razpravljati in razsoditi, to iz sledečih (v kratkem posnetih)

r a z l o g o v.

Kar se tiče pritožbe c. kr. drž. pravd. je taista povsem opravičena. Sodeče sodišče namreč v tem primerljeji djanja zategatel ni smatralo kot pregrešek, ker pred prodajo hipotekarnega zemljišča ni

dognano, bode-li kateri upnikov trpel kako zgnbo na svoji terjatvi, ker se toraj ne more govoriti o prizadetej škodi v zmislu postave. To mnenje sodišča pa, da se mora dočakati uspeh posilnega zvršila, preden bi bilo moči določiti, je-li kaka škoda prizadeta, je pravna zmota, in sicer že zategadel, ker je mogoče, da se vršijo djanja kaznjiva po § 1. té postave popolnoma neodvisno od kakega posilnega zvršila. Pa tudi radi tega je to mnenje krivo, ker je treba vsako kaznjivo djanje in posamezne okolnosti, toraj tudi znak prizadete škode, presojevati po stanji ob času djanja in ne po poznejših dogodkih, ki so še celo negotovi. Kakor se zamore obtožencu v zlo šteti le tó, kar je velel ali vsaj vedeti moral in kar je v kayzalnej zvezi z njegovim djanjem, kakor ne bi bilo dopuščeno, njemu pripisovati neugoden izid zvršila, ravno tako pa tudi ni moči zanikati poškodovanja, ki leži v pomanjšanji premoženja, zategadel, ker so dobili upniki vled poznejših slučajnih dogodkov (povikšanja zemljišne vrednosti ali ker se je pri prodaji dosegla cena izvanrednega priljubljenja) popolno zadostenje. Primerljeje ta je sličen primerljeju, v katerem se je škoda povrnila; taka povrnitev ima le tedaj moč kazen odstraniti, kedar to zaukaže ali dovoljuje postava. Krivičnost mnenja, ki ga zastopa sodba prvega sodnika, sledi tudi iz procesualnega razloga, da pred dokončanim prisilnim zvršilom ne bi bilo mogoče, radi tega pregreška soditi, tako, da bi bila ta postavna določba za praktiko malo da ne brez vse vrednosti. Marveč je popolnoma primerno in pravo, da se potom zanesljive cenitve pozvedeni stan dolžnikovega premoženja ob času djanja vzame sodbi za podlogo, ter da se ne pripisuje nikakoršna veljavnost izidu zvršila, ki je odvisen od slučajnih okolnosti. Ker je prvi sodnik vzel kot dokazano, da premoženje obtožencev ni bilo zadostno za izplačanje vseh upnikov, je tudi jasno, da sledi iz vsakega pomanjšanja tega premoženja, posebno pa iz pokvarjenja nepremičnin potom razrušenja in prodaje, za upnike škoda v tolikej svoti, v kolikor se po teh djanjih pomanjša vrednost premoženja. Ako to pomanjšanje vrednosti znaša nad 50 gld., mora se djanje smatrati kot pregrešek. Iz sodnikovih razlogov se pa ne da posneti, ali znaša pomanjšanje vrednosti premoženja obtožencev istinito nad 50 gld. Sodnik sicer navaja v razlogih, da so bila zemljišča kupljena za 1400 gld., da so bila pri cenitvi, ki jo je odredil preiskovalni sodnik, cenjena na 656 gld. (oziroma 110 gld.) in da se je pri tej priliki cenila škoda, ki je nastala vsled rušenja poslopij, na 65 gld., pa sodišče je opustilo izreči, katero ceno smatra ono kot

dokazano in kateri znesek bi bil računiti kot znesek škode, ki se je godila vsled podiranja poslopij.

Pritožba drž. pravdnštva je pa tudi opravičena gledé oprostivne obtoženega Franceta K. Sodišče je namreč za dokazano smatralo djansko okolnost, da je obtoženi France K. kupil svinjo od Janeza V., da je to svinjo v svojo posest prevzel ob času, ko je že bila od državnega zaklada (êrara) zarubljena za pristojbine, in da je ta ravno navedena okolnost njemu že znana bila tačas, ko je svinjo prevzel. Ne more biti tedaj ne najmanjše dvombe, da se nahajajo v tem djanji vsi znaki prestopka po § 3. večkrat omenjene postave. K. je namreč od oblastva rubljeno reč razpolaganju oblastva odtegnil s tem, da jo je iz posesti zakonskih V., pri katerih bi morala po določilu zvršilnega oblastva ostati, vzel v svojo posest. Pravica njegova, da se mu naj izroči svinja vsled kupne pogodbe, je tù brez pomena, ker bi moral to svojo pravico le pravnim potom iskati in ker ustanovi že njegova samovlastnost in z njo zvezani prelom oblastvenega določila prestopok v zmislu § 3. post. z dné 25. maja 1883 št. 78 d. z.

Sodba prvega sodnika se je toraj morala kot nična ovreči in reč glede vseh obtožencev razun Franceta K. odkazati sodišču v novo razpravo in razsodbo, ker v sodbi in njenih razlogih niso ustanovljene tiste djanske reči, katere bi bile razsodilo vzeti v podlogo. Gledé Franceta K. pa je zamogel kasacijski dvor na podlagi po prvem sodniku ustanovljenih djanskih reči takoj razsoditi.

Listek.

(Darilo v rojstni dan.) Nekak sport pouličnih pobalinov Londonskih je ta, da lučajo kamenje v mimo hiteče železnične vlake ter takó, ne gledé na poškodbo železničnih voz, spravljajo v nevarnost življenje potovalcev. Tudi se posreči redkokedaj zasačiti zlodejca, ker je hitrost vlakov jako velika.

Večinoma so nedorastli dečki, ki postopajo takó surovo iz same hudobne razposajenosti, akoravno pri tem ne premislijo nasledkov svojega počenjanja. Ako zasačijo enega ali drugega, potem ga pač čaka pred porotnim sodiščem primerna, dostikrat kaj neprijetna kazen. Vkljub mnogokratnemu kaznovanju pa postaja ta razuzdanost vedno večja, da so porote in sodniki primorani na korist železniškega prometa strogo

postopati, ne oziraje se na mlada leta, v katerih se večji del nahajajo taki zločinci.

James Bridge, razcapan petnajstleten deček, stoji pred potnim sodiščem, zatožen prestopka, da je potovalce na Great-Eastern-Railway spravil s tem v nevarnost, ker je metal kamenje v vlake, ko so bili v diru.

Mali slabotni dečko bil je v svojo nesrečo „in flagranti“ zasačen ter neznansko joče, kakor da bi čutil že sedaj, kar mu pozneje gotovo ne bo odšlo. Pamet njegova je vzlic z veliko zgovornostjo v opravičevanju njegovem naglašane mladosti tolika, da si že sedaj nekako jasno predočuje čut bolečin, ki ga čakajo.

In James se ne moti.

Spolnile se bodo nad njim sicer v kazenskem pravosodji zavržene besede: „Oklo za oko, zob za zob“, ali nekoliko priprosteje povedano: „Česar nočeš, da ti drugi store, tudi ti drugim ne stôri!“

Porota je spoznala mladiča vkljub predrznemu tajeju krivim, in predsednik se je obrnil k dečku: „James Bridge, koliko si star?“

„Ravno danes sem petnajsto leto dovršil“, tuli obsojenček.

Predsednik: „Tedaj praznujemo danes tvoj rojstni dan; žal, da se godi pri takih neugodnih razmerah, ki mi nalagajo dolžnost, da ti podelim neko vezilo, sicer ne v večni spomin, vendar pa tako, da se boš spominjal nanj vsaj nekoliko časa.“

Z nova se začne tulenje.

Predsednik: „Vidiš dečko, učinil si teško pregreho iz same hudobije. Ali naj te pošljem zaradi tega v ječo?“

Rujovenje dečkovno mahoma utihne, kakor bi hotel s tem reči: „Da, mylord, prosim za to, le nikar — —“

Predsednik: „Ne! Prišel bi s svojimi petnajstimi leti še slabši iz zapora, kakor si že, in hudobija tvoja bi se zopet pričela. To ni pravi lek za te, dobiti moraš boljši spominek.“

James prične zopet tuliti, ker sluti, kakova je vsebina tega spominka.

Predsednik: „Zakon mi daje pravico, da uporabljam telesno kazen nasproti izgredom, katere učinijo dečki tvoje starosti. Prav nerad storim to, toda pri takih razmerah mi ne preostaja nič drugega. Misli naj kdo o kazni, kakor mu drago, glavni namen jej je vendar: strašiti. V svarilo za te in za druge moraš dobiti pošteno število gorkih batin z brezovko.“

James tuli z nekoliko večjo pridnostjo.

Predsednik: „Prašam se, koliko jih bo — —“

Tu postane tuljenje pravcato divjaško rujovenje.

Predsednik nadaljuje: „— — in tu moram pomisliti, da malo batin ne koristi, (James zavpije, kakor da bi jih že dobival) preveč jih pa tudi bi ne doseglo zaželjenega namena (James obmolči in vpre nadepolno svoj pogled v sodnika). Na drugi strani se moram ozirati na število tvojih let, kojih imaš, ako se ne lažeš, ravno petnajst. (James se zopet začne kisati.) Pri tem računam tudi tvoje pričeto leto. Zdi se mi primerno, ne preveč in ne premalo, ako ti jih odločim petnajst (James tuli), katere se ti bodo odštele popolnoma po zakonitih predpisih.“ (prečita dotične točke, ki „na drobno“ razpravljajo zvršitev kazni.)

Vpitje Jamesovo doseže svoj vrhunec. Petnajst batin — tega ni pričakoval. — Dvanajst zdelo se mu je najvišje število, toda tri več, kdo bi si bil kaj takega mislel! In pri tem vé dečko dobro, da se ne manjšajo bolečine s številom vdarcev, marveč se množé.

Jamesa odpeljejo — dolgo se še čuje njegovo britko tuljenje iz podzemeljskih hodnikov, ki vodijo v njegovo začasno stanovanje.

Sodni poročevalci popolnoma molče, kako se je izvršila kazen. Kakov vspeh je pač imela?

Ali bo James še lučal kamenje v vlake?

Kakor uči skušnja, ni nobeden ponovil prestopka, zaradi katerega je prestal enako kazen. Ali se je pa tudi poboljšal? To je drugo vprašanje. To je pa tudi popolnoma brez pomena s praktičnega stališča, na katerem se razpravljajo enaka vprašanja na Angleškem. Bolje, da se vije pod brezovko deset pobalinov, kakor da postane nedolžen popotnik žrtva take surovosti. Anglež vporablja tisto zdravilo, katero mu obeta največ pomoči.

Književnost.

„Zur Reform der juristischen Studien, eine pädagogische Studie“ von Dr. Burckhard — Wien 1887, Manz, 88 str., cena 60 kr. — To delo je interesantno ne le zaradi predmeta samega, temveč tudi zaradi tega, ker nam oznanuje, da se namerava na merodajnem mestu preroditi pravniško učenje na avstrijskih vseučiliščih. Misel, ki jo razpravlja pisatelj, je ta, da starinski značaj naših vseučilišč ne ugaja več modernim potrebam, in da posebno pravniške fakultete državi ne odgojujejo tak material, kakor

bi ga potrebovala. Pri pouku se dandanes popolnoma zanemarja vedno bolj razcvitajoče se javno in upravno pravo in nasledek tega je na eni strani: da stopi pravnik v življenje, brez pravega pojma o tako važni stroki, kakor je upravno pravo, na drugi strani, da se toliko imenitno upravno pravo ne more dovolj znanstveno razvijati. Zaradi tega in zaradi drugih pomankljivostij treba bode prestrojiti starodavno pravniško učenje.

Pisatelj govori v prvo o nekaterih lahko izpeljivih preuredbah v studijah na gimnaziji, ki so bistvena podlaga za prosopeh na vseučiliščih. Dijak se mora že tu privaditi racionalnemu učenju, da se vsaj nauči, kako se je treba učiti.

V drugem delu razpravlja pisatelj vprašanje, kako naj bi se izvršila potrebna reforma glede pravniškega učenja. Avstrijsko državno in upravno pravo dobiti mora vse drugo stališče na vseučiliščih, kakor ga ima sedaj. Težava je le, pridobiti zanj potrebni prostor.

Politični predmeti predavajo se dandanes v drugem bivenju. Nerodnost te razdelitve je jasna. Pravnik, kateremu preti judicijelni izpit, se noče in ne more dovolj pečati s političnimi predavanji, srajca mu je bliža, kakor suknja: najprvo se zanima le za judicijelne predmete, ostalo se bode že našlo!

Zatoraj se mora političnim predmetom dovoliti posebno leto — ta namen se pa da z najmanjšimi žrtvami doseči edino le s tem, da se učno gradivo za vse tri državne izpite v okviru kvadrinenja drugače razdeli.

Novi načrt, katerega predlaga pisatelj, bi bil potem sledeči:

I. semester:

enciklopedija prava	po 3 ure,
rimsko pravo (predavanje)	po 10 ur,
rimsko pravo (čitanje virov)	po 2 uri,
nemško pravo	po 5 ur na teden.

II. semester:

rimsko pravo	po 13 ur,
čitanje virov	po 2 uri,
nemško pravo	po 5 ur na teden.

Že po prvem letu ima slediti pravno-zgodovinski državni izpit.

Opazimo tu takoj, da je kanonično pravo popolnoma skopnelo. Pisatelj je mnenja, da temu predmetu ne gre posebni obligatni kolegij, temveč naj bi se kanonično pravo in njegov pomen za razvoj prava, vpletalo deloma v predavanja o splošnem pravu (gemeines Recht), deloma spravilo v zvezo s predavanji o sorodnih oddelkih avstrijskega zasebnega prava, in staro cerkveno pravo zjediniilo z učenjem modernega cerkvenega prava.

Sledeči štiri semestri posvečeni bi bili predmetom judicijelnega izpita, kakor dosedaj, in končali bi z judicijelnim državnim izpitom.

Po tem takem bi preostajalo četrto leto političnim predmetom in sicer bi se predavalo:

v VII. semestru:

občno avstrijsko državno pravo	po 5 ur,
zgodovina avstr. državnega prava	po 2 uri,
avstr. upravno pravo	po 5 ur,
narodno gospodarstvo	po 4 ure,
avstr. cerkveno pravo	po 4 ure na teden.

V VIII. semestru:

občno avstr. državno pravo	po 5 ur,
avstr. upravno pravo	po 5 ur,
finančna veda	po 4 ure,
zgodovina pravne filozofije (posebno te- orije državnega prava)	po 4 ure na teden.

Po končanem četrtem letu napravil bi se politični državni izpit.

Pisatelj dokazuje, da se s to preustrojo ne bi ponižal znastveni značaj vseučilišč, država pa bi pridobila na ta način praktično in splošno omikanih pravnikov, ki bi v istini ugajali modernim potrebam in odpravilo bi se dovolj neplodnega potratnega učenja. — Država namreč ne potrebuje le nepraktičnih učenjakov, učenjaštvo podpira naj se drugače, s tem da se omeji in povzdigne doktorat.

Advokatura bi se imela oprostiti doktorata, in akademično to dostojanstvo podeliti le kandidatom, ki so si pridobili globokeje znanje, za kar bi jih odškodoval bogato večji pomen doktorskega naslova.

Ni naš namen, kritikovati naznanjeno to knjižico, pripoznati pa hočemo, da je v njej razvita ideja zdrava in njen namen dober. Zategadelj omenili smo to delo bolj obsirno in ga priporočamo čast. gg. čitateljem.

Le toliko naj dostavimo, da se vprašanje o predručenju pravnih studij ne razpravlja samo pri nas, temveč se tudi v sosednej Nemčiji močno ventilira. O tem se nahaja poučljiv članek v „Jurist. Blätter“ l. 1887, št. 45 „Ueber das Rechtsstudium der modernen Zeit von Dr. Pann.“ Pri nas je že l. 1886. naučno ministerstvo pozvalo pravne fakultete, naj razmotravajo revizijo pravnih studij in stavijo vtemeljene predloge, kar se je tudi zgodilo se-vé v jako različnem smislu.

Zatoraj se tudi ni bati prenačljenih prememb in gotovo bode cvetela še nekaj let na naših pravnih fakultetah stara in vendar tako lepa poezija. — *Brokary*

Drobne vesti.

(Osobna vest.) Državni pravdnik ljubljanski, gosp. c. k. nadsod. svetnik Josip Persche gre v pokoj.

(Tržaška odvetniška komora) je pri zborovanji dne 14. januarja t. l. izrekla jednemu svojih članov ukor, ker je pri kazenskej razpravi pred deželnim sodiščem v Trstu obtoženca zagovarjal v hrvaškem jeziku. Razun tega pa se je naročilo odboru, naj prijavi pravosodnemu ministerstvu protest proti takemu postopanju „che lede i nostri più sacrosanti diritti e compromette la imparziale serenità della Corte giudicante“. Mar

misli tržaška komora, da ugaja stanovskemu ugledu odvetnikov, če kličejo zoper kolego ministra na pomoč? Kdo je upravičen, dajati zagovorniku ukaze, v katerem izmed deželnih jezikov naj zagovarja svojega klijenta? Mislimo, da je to prepuščeno edino njegovemu taktu. Ko je hotel pred par meseci v Brnu prvo sodnik pri kazenski razpravi zahtevati zagovorniku, v katerem jeziku naj govori, odrekel se je ta svojemu poslu, in vsi člani moravske odvetniške komore smatrali so tako postopanje za ukrateenje svojih pravic, kateremu se je treba postaviti po robu. Ali tržaške komori ni mar za svobodno in neodvisno advokaturu?

(Reforma civilnega postopka.) Državnemu zboru predložila je vlada dva zakonska načrta, ki se tičeta civilnega postopka. Prvi zakon (priloga št. 482. drž. zbora) pooblaščuje pravosodnega ministra, ukazoma urediti in izdati tarifo o kurencijah za odvetnike. Drugi zakonski načrt (priloga št. 492. drž. zbora) vpelje za vse pravde o terjatvah do zneska 500 gld., katere se obravnavajo pri okrajnih sodiščih v krajih, kjer se nahaja sodni dvor, malotni postopek ter razveljavlja za pravde o svotah do 500 gld. določila § 14. lit. b in c j. n. Zoper sodbe prvega sodnika dovoljuje vzklic do sodnega dvora prve stopinje ter zoper sodbe sodnega dvora revizijo do najvišjega sodišča. Poslanec dr. Sturm stavil je poseben predlog o reformi skrajšanega postopka, kateri se za trgovske pravde naj raztegne do svote 1000 gld. Ker so nam dotične priloge došle še le zadnje dni, si pridržujemo obširneje poročilo za prihodnjo številko.

(Proračun pravosodnega ministerstva za l. 1888.) razpravljaj se je v budgetnem odseku dné 26. in 28. m. m. Pri tej priliki zagovarjal je pravosodni minister prvokrat svoj ukaz o jeziku vpisov v zemljiške knjige ter povedal marsikaj zanimivega o prihodnjem kodifikatornem delu. Zvedli smo, da vlada ne namerava v kratkem predložiti niti načrta novega kazenskega zakona niti civilnega postopnika — ker je malo da ne nemogoče obširna kodifikatorna dela v parlamentih dognati — temuč hoče korakoma za posamezne oddelke predlagati novele. Obširen je bil razgovor o izvršitvi kaznij ter o delu v kaznilnicah. Minister je naznanil, da namerava navetovati prenarejo določil, vsled katerih se računata dva dneva v samotnem zaporu za tri v vkupnem, ker se mu to ne zdi opravičeno, in je samotni zapor mnogim kaznjencem le dobrot. Glede pritožb obrtnikov, da jim delajo kaznjenci veliko konkurencu, se je naglašalo, da te pritožbe niso povsem vtemeljene, ampak zelo pretirane. Govor je bil tudi o znani dunajski specijaliteti „interesantnih kazenskih razpravah“ ter o objektivnem postopanju. Pri tej priliki izjavil je posl. Lienbacher, da on nikdar ne bi bil sodeloval pri kódfikaciji objektivnega postopanja, da je slutil, ka se bode tako praktikovalo, kot se dandanes godi. Naposled razpravljale so se peticije avskultantov, naj se jim povišajo adjuta ter naj se dado vsem avskultantom. Naglašalo se je, da je prav za prav nedostojno, če država namešča uradnike ter od njih zahteva delo, ne plača pa jim nič ali neznatne svote. Minister je to pripoznal, toda dostavil je, da v tem prašanji nima on zadnje besede, ampak drugi, kateri mu noče pritrditi — t. j. kolega njegov: finančni minister.

